

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii privind modificarea și completarea Codului contravențional
al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

La 24 octombrie 2008, prin Legea nr. 218-XVI a fost adoptat un nou act legislativ care vine să reglementeze în aspect nou răspunderea juridică ce survine în rezultatul săvârșirii contravențiilor, acesta fiind Codul contravențional al Republicii Moldova. Prin adoptarea și intrarea în vigoare a noului Cod, a avut loc ridicarea dreptului contravențional la nivel de ramură de drept autonomă, care vină să răspundă, pe plan doctrinar, legislativ și judiciar, realităților politico-economice și socio-culturale noi și are drept scop reglementarea acestor raporturi juridice. Totuși, chiar dacă codul a înlăturat multe neajunsuri din vechiul Cod al contravențiilor administrative, adoptat prin Legea R.S.S. Moldovenești din 29 martie 1985, în rezultatul aplicării noilor prevederi contravenționale, din momentul intrării sale în vigoare și pînă în prezent, la aplicarea prevederilor acestuia au fost identificate o serie de lacune, colizii sau confuzii. În consecință, s-a impus necesitatea realizării modificărilor de rigoare în vederea excluderii deficiențelor atât de ordin teoretic, cît și practic ale normelor. Astfel, în cooperare cu autoritățile interesate, a fost elaborat proiectul Legii privind modificarea și completarea Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008.

Descrierea detaliată a modificărilor și completărilor propuse sunt prezentate în punctele ulterioare ale prezentei note informative.

2. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În continuarea celor expuse supra, prezentăm în mod detaliat subiectele ce au fost afectate de modificări, relevînd în mod amplu justificările asupra necesității acestora.

1. O primă modificare vizează **art. 16** din cod. Astfel, pentru a nu admite o formulare eronată, din punct de vedere al conceptului răspunderii contravenționale, autorul proiectului propune modificarea art. 16 alin. (1) prin substituirea expresiei „cu capacitate de exercițiu” prin cuvîntul „responsabilă”, or, aceste cuvinte exprimă instituții diferite. Survenirea răspunderii contravenționale nu se află în dependență de capacitatea de exercițiu a persoanei, ci de gradul de responsabilitate al persoanei, ambele dintre acestea survenind în temeiul diferitor norme, la vârste diferite.

De asemenea, este supus modificărilor și art. 16 alin. (2), modificări care au fost determinate de esența unor contravenții. Astfel, la unele dintre acestea, așa precum sunt contravențiile în domeniul circulației rutiere (art. 228-245) sau cele care afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare (263-311), persoana fizică în vîrstă de pînă la 18 ani nu poate fi subiect, reieșind din natura faptei contravenționale, cu atît mai puțin subiect al unor astfel de contravenții poate fi persoana cu vîrsta de pînă la 16 ani. Totodată, alte categorii de contravenții, luînd în considerare faptul că pericolul social al acestor fapte este accesibil de a fi recepționat, iar în unele cazuri extrem de răspîndit și care se comit în mod prioritar de către această categorie de persoane, s-a impus necesitatea modificării normelor care reglementează vîrsta la care persoana poate fi subiect al acestor contravenții.

2. Avînd în vedere că normele **art. 19** stabilesc cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei, și nu cauzele care înlătură răspunderea contravențională, or acestea reprezintă institute diferite ale dreptului contravențional, iar cele din urmă sunt reglementate de art. 26 – 31. Astfel, este necesar

de a aduce în conformitate textul articolului cu titlul său, fapt realizat prin excluderea cuvintelor „și răspunderea contravențională”.

3. Cu privire la **art. 29**. Împăcarea, ca și în dreptul penal, în dreptul contravențional reprezintă o cauză care duce la înlăturarea răspunderii juridice, în cazul dat a răspunderii contravenționale. Pentru anumite contravenții, de regulă, acelea cu un grad redus de pericol social, tragerea la răspundere contravențională se află în dependență directă de înțelegerea părților. În aceste condiții are loc crearea unui cadru juridic în care se poate realiza concilierea între persoanele angajate în conflict, care, în caz contrar implică incidența legii contravenționale.

Împăcarea părților este un fenomen propriu raporturilor sociale, care poate avea loc relativ frecvent în cazul contravențiilor săvârșite, de regulă, între persoane înrudite sau cunoscute între ele, dar nu neapărat, precum și în cadrul unor comunități determinate. Adică fapta afectează în mod direct două părți determinate – contravenientul și persoana vătămată. Reieșind din gradul de pericolozitate a faptei, legiuitorul, în art. 29 din Codul contravențional, stabilește expres pentru care contravenții, împăcarea părților duce la înlăturarea răspunderii contravenționale și implicit la stoparea procesului contravențional, acestea fiind: vătămarea intenționată ușoară a integrității corporale, încălcarea drepturilor de autor și a drepturilor conexe, încălcarea dreptului exclusiv al titularului de drept asupra desenului sau modelului industrial, încălcarea dreptului exclusiv al titularului brevetului pentru soi de plantă, încălcarea drepturilor de autor asupra invenției, topografiei circuitului integrat sau desenului/modelului industrial, sustragerea în proporții mici din avutul proprietarului și încălcarea regulilor de circulație rutieră soldată cu cauzarea de leziuni corporale ușoare.

Cu referire la ultima dintre contravențiile numite (art. 242 alin. (2)), putem afirma fără echivoc faptul că, prezența acesteia în șirul celor pentru care împăcarea duce la înlăturarea răspunderii contravenționale este, în parte, nejustificată. Chiar dacă în cazul acestei contravenții există cele două părți determinate, iar urmările acesteia se cuprind, parțial, în celelalte contravenții pentru care este admisă împăcarea ca temei pentru înlăturarea răspunderii contravenționale, totuși, gradul de pericol social al contravenției de la art. 242, în raport cu celelalte dintre contravențiile menționate, este unul sporit. Pericolozitatea acestei fapte este determinată prin însăși esența sa, or producerea accidentelor rutiere, care atrag după sine atât deteriorarea bunurilor materiale, precum și, nu de puține ori, cauzarea de leziuni corporale, este rezultatul încălcării normelor circulației rutiere. Astfel, se poate afirma în mod cert că, fapta în cauză – încălcarea normelor circulației rutiere – este o faptă susceptibilă de consecințe social periculoase.

În același context, menționăm că, alte fapte din domeniul circulației rutiere, care nu s-au soldat cu producerea unui accident, adică fapte de un pericol social mai redus decât cea de la art. 242, legea contravențională nu le include în lista celor pentru care împăcarea apare în calitate de temei de înlăturare a răspunderii contravenționale.

Sintetizând cele menționate supra, se remarcă necesitatea excluderii contravenției de la art. 242 alin. (2) din categoria celor pentru care împăcarea duce la înlăturarea răspunderii contravenționale.

4. Cu privire la **art. 30**. Se cunoaște faptul că eficacitatea combaterii și prevenirii contravențiilor este condiționată de promptitudinea cu care organele specializate ale statului intervin pentru constatarea și tragerea la răspundere contravențională a persoanelor vinovate de săvârșirea contravențiilor. Cu toate acestea, în cazurile în care, de la săvârșirea faptei, a trecut o anumită perioadă de timp, iar răspunderea contravențională nu poate fi stabilită cu promptitudine, fie din considerentul că fapta nu este descoperită sau fie pentru că făptuitorul reușește să se sustragă de la răspunderea contravențională, Codul contravențional prevede, la art. 30, instituția prescripției. Rațiunea prescripției este bazată pe faptul că, după trecerea unei perioade de timp îndelungată de la săvârșirea contravenției, tragerea la răspundere contravențională devine inefficientă în raport cu scopul sancțiunii. După trecerea

acestei perioade, prevenția generală nu se mai realizează, deoarece rezonanța socială a faptei scade considerabil, iar făptuitorul se poate sustrage pedepsei. De asemenea, nici sancționarea nu mai poate fi realizată, întrucât organele specializate nu au acționat, probele de vinovăție sau de nevinovăție se pierd ori se denaturează atât în materialitatea lor, cât și în memoria martorilor.

Cu toate că prevederile legale statuează prescripția ca și temei pentru liberare de răspundere contravențională, termenul prescripției și momentul din care începe să curgă acest termen, acestea, însă, nu menționează care este momentul pînă la care curge prescripția. Astfel, pentru a nu lăsa loc de abuzuri la calculul prescripției este indicat a concretiza, pe lîngă momentul în care începe să curgă prescripția (momentul săvîrșirii contravenției), și momentul la care aceasta încetează. Proiectul propune completarea art. 30 alin. (3), în acest mod, prescripția urmînd să curgă din momentul săvîrșirii faptei pînă la data devenirii definitive a hotărîrii instanței de judecată.

De asemenea, reieșind din natura unor raporturi juridice – cele din domeniul impozitelor, taxelor, primelor de asigurare și disciplinei financiare, termenul de prescripție de 3 luni este unul insuficient, întrucît, pentru constatarea acestora, uneori (în dependență de perioada de control pe care îl efectuează organele respective) este necesară o perioadă de timp mai mare de 3 luni. Astfel, la propunerea organelor specializate în domeniu, termenul de prescripție pentru aceste categorii de contravenții a fost prelungit la un an de zile.

5. Cu privire la **art. 34**. Noua lege contravențională, așa cum s-a menționat mai sus, conține o serie de norme care admit, fie colizii, fie lacune, care, pentru a reuși o aplicare adecvată a prevederilor contravenționale, urmează a fi înlăturate. În contextul coliziilor existente în normele Codului contravențional, se remarcă art. 34, prevederile căruia comportă, atît un caracter lacunar, cît implică și unele colizii. Astfel, alin. (5) al articolului, în special textul „aceasta (n.n. amenda) se înlocuiește cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, prin ridicarea dreptului de a conduce vehicule”, conține o prevedere care, apriori nu poate exista, or și privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate și ridicarea dreptului de a conduce vehiculul sunt, fiecare în mod separat, sancțiuni contravenționale independente. Nu se poate realiza înlocuirea unei sancțiuni (în cazul dat amenda) cu altă sancțiune (privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate), care, la rîndul său, să se realizeze printr-o a treia (privarea de dreptul special – dreptul de a conduce vehicule). Astfel, amenda se înlocuiește fie cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, fie cu privarea de a conduce vehicule. Avînd în vedere caracterul contravențiilor indicate în alin. (5), care sunt contravenții din domeniul circulației rutiere, se consideră oportun a înlocui amenda, în cazul în care nu a fost achitată benevol și integral în decursul a 30 de zile, cu privarea dreptului de a conduce vehicule, pe un termen de la 6 luni la un an.

Alin. (8) al aceluiași articol reglementează lacunar aspecte ce se referă la instanța care realizează înlocuirea amenzii, stabilind în textul normei doar faptul că înlocuirea se realizează „de către instanța de judecată”, nespecificînd exact care instanță. În scopul remedierii acestui deficit de reglementare, proiectul oferă alin. (8) o nouă redacție prin care se statuează că, pentru cazurile în care contravenția a fost examinată de o altă autoritate decît instanța de judecată, amenda se înlocuiește de către instanța în a cărei rază teritorială activează autoritatea din care face parte agentul constatator sau procurorul care a examinat cauza respectivă, la demersul acestora. În cazul în care sancțiunea este stabilită de instanța de judecată, înlocuirea se efectuează, la demersul executorului judecătoresc, de către instanța care a judecat cauza în fond.

6. Prevederi care comportă un caracter eronat, în aspecte similare celor relevate mai sus – art. 34 alin. (5), se regăsesc și în **art. 35**. Astfel, în alin (1) al art. 35, în defînirea sancțiunii de privare de dreptul de a desfășura o anumită activitate, se specifică că aceasta constă în „interzicerea temporară persoanei fizice de a desfășura o anumită activitate, inclusiv prin privarea acesteia de dreptul special”.

În scopul îndepărtării erorilor respective, se propune ajustarea alin. (1), astfel încât, prin prevederile proiectului se propune excluderea cuvintelor „inclusiv prin privarea acesteia de dreptul special”. De asemenea, avînd în vedere că alin. (2) și (4) reglementează privarea de dreptul de a conduce vehicule, care, de fapt, reprezintă un alt tip de sancțiune, încadrată generic în „privarea de un drept special”. Avînd în vedere că această din urmă sancțiune este legiferată de normele art. 36, se consideră rațional de a exclude alin. (2) și (4) din art. 35, iar prevederile acestora urmează a fi incluse în **art. 36** prin completarea acestuia cu alineatele (5¹) și, respectiv, (5²).

7. Prevederile **art. 38** din Codul contravențional reglementează sancțiunea arestului, astfel, la alin. (6) al acestui articol sunt stabilite categoriile de persoane cărora această sancțiune nu li se aplică. Arestul, în calitate de sancțiune contravențională, reprezintă privarea de libertate de scurtă durată, adică de la 3 la 15 zile și, prin esența sa, acesta este o sancțiune cu caracter excepțional.

Conform politicii promovate prin recomandările Consiliului Europei, conform căreia se susține și se recomandă statelor membre ale Consiliului oportunitatea dezvoltării și aplicării sancțiunilor alternative la sancțiunile privative de libertate. În contextul acestor tendințe, a normelor art. 37 al Convenției cu privire la drepturile copilului (adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989), care statuează că „arestarea, deținerea sau întemnițarea unui copil trebuie să fie conforma cu legea și nu va fi decît o măsură extremă și cît mai scurtă posibil”, precum și în contextul prevederilor Legii nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, în special a articolului 28 din lege, în care se prevede de asemenea că „reținerea sau arestarea copilului sînt aplicate doar ca măsuri excepționale...” aplicarea copiilor a măsurii arestului poate fi considerată mult prea severă, or, contravențiile nu sunt fapte ce se caracterizează printr-un pericol social sporit (asemănător infracțiunilor) pentru care aplicarea sancțiunii privării de libertate, fie și pentru o scurtă durată de timp, să fie justificată. În aceste condiții, și luînd în considerație că vârsta pînă la care o persoană se consideră a fi copil este de 18 ani, se propune completarea alin. (6) al art. 38 din Cod cu încă o categorie de persoane cărora nu li se aplică arestul contravențional.

De asemenea, reieșind din prevederile art. 38 alin. (2), conform cărora arestul se aplică, de regulă, pentru săvîrșirea unei fapte care amenință sau pune în pericol real sănătatea ori integritatea corporală a persoanei, precum și luînd în considerație gravitatea faptei contravenționale, există unele contravenții pentru care Codul stabilește în mod nejustificat sancțiunea arestului. Astfel, în proiect, se propune excluderea arestului ca sancțiune pentru contravențiilor prevăzute la art. 70 (Calomnia), 105 (Sustragerea în proporții mici din avutul proprietarului), 317 alin. (2) (Manifestarea lipsei de respect față de instanța de judecată sau față de Curtea Constituțională), 352 (Ultragierea militarului) și 353 alin. (2) (Ultragierea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept, opunerea de rezistență). Aceste propuneri sunt justificate prin aceea că nici una dintre aceste fapte nu stabilesc în calitate de semn un pericol real sau amenințarea cu un pericol real pentru sănătatea ori integritatea corporală a persoanei.

8. Un alt obiect de reglementare al normelor Codului contravențional care necesită o legiferare suplimentară este **expulzarea**. Codul definește și statuează condițiile de aplicare ale instituției expulzării în art. 40. Conform alin. (1) al acestui articol, expulzarea este „o măsură de îndepărtare silită de pe teritoriul Republicii Moldova a cetățenilor străini și apatrizilor care au încălcat regulile de ședere”. Prevederile alin. (2), la rîndul său, stabilesc că, aceasta – expulzarea – poate fi aplicată ca sancțiune complementară. De asemenea, trebuie remarcat faptul că expulzarea, fiind plasată în capitolul IV, care reglementează sancțiunile contravenționale, nu este consemnată în calitate de sancțiune contravențională în art. 32 – „Sancțiune contravențională”, articol care stabilește expres și exhaustiv sancțiunile pasibile de aplicare pentru săvîrșirea unei contravenții. Or, normele părții specială a Codului contravențional prevăd pentru fiecare contravenție, în calitate de sancțiune, doar

careva dintre sancțiunile stabilite la art. 32 din cod.

Totuși, remarcăm că, prin natura ei, expulzarea este, de fapt, o măsură de siguranță și nu poate fi aplicată ca sancțiune. Mai mult ca atât, aplicarea ei este posibilă chiar și în cazul în care persoana nu a fost sancționată contravențional. De asemenea, expulzarea își păstrează natura de măsură de siguranță în dreptul penal – Codul penal al RM, or, prevederile contravenționale nu trebuie să vină în conflict cu cele penale întrucât contravenția este prin sine o faptă „mini-penală”, diferența dintre ea și infracțiune fiind doar gradul de pericol social mai mic al celei dintâi. În aceste condiții, s-a propus excluderea expulzării din partea generală a codului și includerea ei în partea procesuală – cartea a II-a a Codului contravențional – art. 439³.

În cazul expulzării, starea de pericol poate avea sursa fie în natura sau în gravitatea faptei, fie în însăși persoana făptuitorului, care este cetățean străin sau apatrid. De asemenea, pentru aplicarea expulzării este necesar nu doar de a constata că subiectul contravenției este cetățean străin sau apatrid, dar este necesar de a determina și că expulzarea este soluția potrivită pentru înlăturarea unei stări de pericol și prevenirea săvârșirii ulterioare, de către acesta, a unor fapte socialmente periculoase.

Cum s-a menționat mai sus, pot apărea situațiile în care nu fapta determină necesitatea aplicării expulzării, ci însăși persoana contravenientului, care ar putea deveni victimă. În acest caz se manifestă temerea că alte persoane, indignate de prezența contravenientului străin pe teritoriul țării, după executarea sancțiunii stabilite pentru contravenția săvârșită, ar putea reacționa violent împotriva lui, săvârșind alte contravenții și tulburând ordinea publică.

Astfel, reieșind din diversitatea situațiilor în care poate fi aplicată expulzarea, este rațional de a lăsa în competența judecătorului atribuția de a aprecia în care dintre cazuri este oportună expulzarea și de a nu limita aceste cazuri la anumite tipuri de contravenții. În acest sens, la reglementarea expulzării s-a exclus enumerarea exhaustivă a contravențiilor pentru care poate fi aplicată expulzarea, excludere care atrage necesitatea de omogenizare, în acest sens, a normelor contravenționale.

Pentru a reuși aplicarea expulzării cu respectarea drepturilor și libertăților omului, se propune completarea art. 439³ cu prevederi care stabilesc condițiile obligatorii ce urmează a fi întrunite cumulativ în momentul dispunerii expulzării.

Astfel, una dintre condiții se desprinde din definiția expulzării – contravenientul trebuie să fie cetățean străin sau apatrid care domiciliază temporar pe teritoriul Republicii Moldova. Această calitate a contravenientului trebuie să existe la momentul dispunerii măsurii, întrucât, dacă cetățeanul străin sau apatridul care locuiește temporar pe teritoriul RM, la momentul stabilirii acesteia, a dobândit cetățenia Republicii Moldova, acesta nu mai poate fi expulzat, în temeiul normei art. 18 din Constituția Republicii Moldova, care prevede – „Cetățenii Republicii Moldova nu pot fi extrădați sau expulzați din țară.”

Cu referire la stabilirea statutului apatrizilor care pot fi supuși expulzării, acesta este determinat din textul prevederilor art. 28 din Legea nr. 275- XIII din 10 noiembrie 1994 cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova, care menționează că, apatrizii sînt expulzați în țara ale cărei autorități le-au eliberat actele de identitate. Totodată, în conformitate cu normele art. 3 alin. (2) din Legea nr. 273-XIII din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, buletinul de identitate pentru apatrizi se eliberează apatrizilor care domiciliază permanent în Republica Moldova, pentru întrebuințare pe teritoriul republicii. Astfel, aceste prevederi, coroborate cu prevederile art. 28 din Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova, generează concluzia că pot fi supuși expulzării doar apatrizii care domiciliază temporar pe teritoriul Republicii Moldova.

Altă condiție pentru aplicarea expulzării este ca cetățeanul străin sau apatridul care domiciliază temporar pe teritoriul Republicii Moldova să fie sancționat pentru o faptă ce constituie contravenție conform Codului contravențional. Astfel, nu are importanță locul săvârșirii contravenției – pe teritoriul Republicii Moldova sau în afara lui, dar contează ca autoritățile respective ale Republicii Moldova să

fie competente în examinarea cauzelor contravenționale, în conformitate cu principiile aplicării legii contravenționale în spațiu (art. 4 din Codul contravențional).

O nouă condiție care trebuie să existe în momentul aplicării expulzării este ca rămânerea cetățeanului străin sau a apatridului pe teritoriul Republicii Moldova să fie sursa unei stări de pericol, iar singura soluție pentru înlăturarea acestei stări să fie posibilă doar prin îndepărtarea lui de pe acest teritoriu.

O ultimă condiție, existența căreia este necesară, este ca, persoana să nu fie expulzată într-un stat în care aceasta să fie persecutat din motive de apartenență rasială, națională, religioasă, din cauza convingerilor politice sau vor fi supuși unui tratament inuman și degradant, torturii ori pedepsei capitale. Această condiție a făcut obiectul multiplelor examinări din partea Curții Europene a Drepturilor Omului, fiind valabilă și în materie de extrădare și urmărește, de fapt, respectarea art. 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale. Această condiție este incompatibilă, în mod special, cu cazurile de expulzare în statele în care persoana riscă pedeapsa cu moartea. În acest context, Curtea s-a expus în sensul că, expunerea persoanei la „sindromul culoarul morții” constituie un tratament sau o pedeapsă incompatibilă cu art. 32 din Convenție. În actele naționale, condiția în cauză este reflectată în art. 29 al Legii cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova.

9. Având în vedere faptul că, în conformitate cu art. 393 din Cod, competența de a soluționa cauzele contravenționale revine nu doar instanțelor de judecată, dar și altor autorități așa precum comisia administrativă, procurorul și agentul constator, iar fiecare dintre faptele stabilite ca și contravenții sunt pasibile de pluralitate, deducem că oricare dintre aceste autorități se pot afla în situația în care ar exista necesitatea de a aplica o sancțiune pentru pluralitate de contravenții. În aceste condiții, analizând normele **art. 44**, care reglementează aplicarea sancțiunii contravenționale în cazul pluralității de contravenții, în special alin. (2) al acestuia, poate fi remarcată reglementarea doar a unei singure situații – cea când sancțiunea pentru pluralitate de contravenții se aplică de către instanța de judecată, celelalte situații, când competența de soluționare a cauzelor aparține altor autorități rămânând nelegiferate și astfel formându-se un vid legislativ. În scopul excluderii acestui vid, proiectul propune excluderea din norma alin. (2) al art. 44 a cuvintelor „de către instanța de judecată”, rămânând doar o reglementare cu caracter general referitoare la modul de a aplicare a sancțiunii pentru pluralitate de contravenții.

10. În rezultatul aplicării noii legi contravenționale pe perioada de când aceasta este în vigoare, a fost observat faptul că, multe dintre faptele calificate în vechea lege – Codul contravențiilor administrative – ca fiind contravenții, nu se mai regăsesc în noul Cod. Acest fapt devine o problemă din considerentul că, prin excluderea unor fapte, fenomenele proprii acestora nu au încetat să existe, săvârșindu-se în continuare acțiuni/inacțiuni care reprezintă încălcări ale normei juridice, iar gravitatea acestora, frecvența producerii lor și lipsa unor mecanisme de combatere nu fac decât să favorizeze săvârșirea lor în continuare. În scopul combaterii acestor fenomene, se propune completarea Părții speciale a Codului cu noi prevederi prin care se statuează noi contravenții.

10.1. Astfel, proiectul propune completarea Codului contravențional cu o prevedere prin care se stabilește răspunderea contravențională pentru admiterea aflării și aflarea minorilor în vîrstă de pînă la 16 ani, fără supravegherea părinților sau a persoanelor care îi înlocuiesc în localurile de agrement (baruri, cafenele, restaurante, cinematografe, discoteci, disco-cluburi, cluburi de noapte, saune, săli de Internet etc.) după orele 22.00. În calitate de subiecți ai acestei contravenții apar părinții, persoanele care îi înlocuiesc sau, după caz, persoana responsabilă a localului.

Necesitatea includerii acestei contravenții este impusă de persistența fenomenului contravențional și în special în partea ce se referă la faptele săvârșite, în deosebi în orele tîrzii, în localuri publice,

inclusiv în localurile și spațiile adiacente instituțiilor de agrement. În rezultatul unui studiu efectuat asupra fenomenului în cauză, se remarcă faptul că, majoritatea persoanelor reținute în localurile de acest tip sunt tineri – elevi și studenți ai instituțiilor de învățămînd secundar, mediu sau tineri neîncadrați în procesul de studii sau în cîmpul muncii ai căror părinți se află la muncă peste hotarele țării. Nivelul de supraveghere asupra acestei categorii de persoane este foarte redus atît din lipsa prezenței părinților, cît și din considerentul lipsei de atitudine din partea profesorilor care nu semnalează părinții sau autoritățile pentru problemele minorilor asupra absențelor frecvente de la ore sau asupra nereușitei școlare manifestată intens.

Constatarea contravențiilor prevăzute de art. 63¹ se propune a fi dată în competența organelor afacerilor interne, iar examinarea lor se va face de către instanța de judecată.

10.2. O altă prevedere problematică din Codul contravențional este dublarea prevederilor de la art. 94, prin includerea acestora în art. 119 alin. (10). Dispozițiile acestor două norme incriminează aceleași fapte, cu același obiect juridic, aceeași formă a vinovăției și aceeași subiecți. Avînd în vedere că, obiectul juridic al normei de la art. 94, adică relațiile sociale cu privire la protecția suprafețelor cu zăcăminte miniere, nu corespunde relațiilor sociale protejate prin stabilirea contravențiilor din Capitolul VIII – „Contravenții ce atentează la drepturile reale”. Or, obiectul juridic al contravențiilor din capitolul menționat îl constituie raporturile juridice ce apar în procesul de exercitare a drepturilor reale, adică a acelor drepturi subiective civile patrimoniale, în virtutea cărora titularul lor poate să-și exercite atributele asupra unui bun determinat în mod direct și nemijlocit, fără a fi necesară intervenția unei alte persoane. Din categoria drepturilor reale face parte: dreptul de proprietate, dreptul de uz, dreptul de abitație, dreptul de vecinătate, uzufructul, servitute, superficiala și gajul.

Pe lîngă faptul că prevederile acestor norme stabilesc aceleași contravenții, instituind astfel o dublare de norme juridice în același act normativ, acestea impun sancțiuni diferite pentru aceeași faptă, în consecință lăsînd loc de aplicare abuzivă a prevederilor legale. În scopul excluderii unor astfel de cazuri, precum și ca urmare a celor relatate mai sus, se consideră judicioasă excluderea art. 94, contravențiile indicate de normele acestuia rămînînd a fi reglementate de prevederile alin. (10) al art. 119.

10.3. Suplimentar, în contextul întreprinderii de măsuri pentru liberalizarea regimului de vize pentru statele Uniunii Europene, s-a considerat necesară prevederea unor sancțiuni pentru persoanele care transportă sau care organizează trecerea ilegală a persoanelor peste frontiera de stat a Republicii Moldova. Astfel, se propune completarea Codului contravențional cu un nou articol 332¹, care va incrimina folosirea mijlocului de transport pentru transportarea ilegală a persoanelor peste frontiera de stat și organizarea transportării ilegale a persoanelor peste frontiera de stat.

10.4. O altă serie de contravenții noi propuse spre completare a codului, acuză fapte din domeniul protecției mediului și din domeniul agricol și sanitar-veterinar, reglementat în Capitolul IX, și care, în mod special, presupun încălcarea prevederilor legale și prevederilor indicate în regulamentele de gestionare a produselor de uz fitosanitar și nu doar. Printre faptele propuse a fi sancționate contravențional pot fi enumerate: încălcarea regulilor de evidență, transportare, păstrare, utilizare și înhumare a substanțelor radioactive, biologice, chimice și a altor substanțe toxice; importul și/sau comercializarea produselor de uz fitosanitar și/sau fertilizanților fără licența respectivă; producerea, importul, comercializarea, publicitatea și utilizarea produselor de uz fitosanitar și fertilizanților care nu au fost supuse, în modul stabilit, cercetării, testării, experimentării, omologării și certificării de stat; încălcarea regulilor de evidență, transportare, păstrare și utilizare a produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților; producerea, comercializarea, transportarea, păstrarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar și fertilizanților contrafăcuți; încălcarea regulilor de combatere a dăunătorilor de carantină, a bolilor de plante și a buruienilor; neluarea de măsuri de către deținătorii de terenuri pentru combaterea buruienilor, dăunătorilor și a bolilor de plante agricole; neîndeplinirea sau îndeplinirea inadecvată a dispozițiilor legale ale persoanelor cu funcții de răspundere care exercită supravegherea

și controlul de stat în domeniul protecției plantelor; pășunatul ilegal etc.

Normele proiectului prin care se propun contravențiile respective, precum și celelalte norme de modificare ale Codului contravențional în acest domeniu vin să actualizeze și să concorde actualele prevederi contravenționale cu Legea nr. 228 din 23 septembrie 2010 cu privire la protecția plantelor și la carantina fitosanitară, Legea nr. 119-XV din 22 aprilie 2004 cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți, Legea zootehniei nr. 412-XIV din 27 mai 1999, Hotărârea Guvernului nr. 1045 din 5 octombrie 2005 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la importul, stocarea, comercializarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților, Hotărârea Guvernului nr. 1093 din 8 octombrie 2007 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile și documentele aferente Sistemului de Identificare și Trasabilitate a Animalelor. Aceste acte normative stabilesc bazele juridice și economice ale importului, comercializării și utilizării produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților, precum și bazele juridice și economice ale organizării zootehniei, reglementării relațiilor dintre stat și deținătorii de animale, înregistrarea exploatațiilor, identificarea și înregistrarea individuală a fiecărui animal, precum și prin înregistrarea fiecărei mișcări a acestora în vederea stabilirii trasabilității..

La etapa actuală de utilizare a produselor de uz fitosanitar este necesară respectarea strictă a regulamentelor și perfecționarea sistemului de control existent. Cu toate acestea, din diverse motive, metodele existente nu asigură eficiența cuvenită în consacrarea încălcărilor legate de utilizarea iresponsabilă a pesticidelor, publicitatea produselor de uz fitosanitar neomologate în republică, nerespectarea regulamentelor, prepararea soluțiilor necalitative, transportarea, păstrarea, comercializarea și utilizarea acestora. Frecvent, la laboratoarele de control toxicologic, sunt depuse probe de pesticide contrafăcute achiziționate de către agricultori de la diferiți comercianți neautorizați. Dar, de fiecare dată, aceste produse, atractive prin prețul scăzut pe care îl au, nu sunt însoțite de acte de proveniență și de certificate care să le ateste calitatea. Utilizarea unor asemenea produse poate avea impact defavorabil impunător, care se manifestă prin lipsă de eficacitate, și care poate să genereze pînă și distrugerea totală a culturii.

Un alt aspect, în acest context, care a fost abordat în proiect se referă la situațiile de nerespectare a prevederilor care reglementează raporturile dintre stat și deținătorii de animale, obligațiile acestora din urmă, în special pășunatul animalelor doar în timpul și în modul prevăzut de normele legale, achiziționarea și înregistrarea animalelor. Astfel se sancționează încălcarea regulilor privind identificarea și înregistrarea animalelor, precum și alte reguli ale zootehniei, reguli desprinse din actele normative menționate mai sus.

Constatarea noilor contravenții este dată în competența a Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală, direcțiilor raionale (municipale) sanitar-veterinare și pentru siguranța produselor de origine animală, precum și Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer. Acesta din urmă apare ca un nou agent constatat. Avînd în vedere că formarea sa a avut loc prin fuziunea Inspectoratului Principal de Stat pentru Carantină Fitosanitară, Inspectoratului de Stat Republican pentru Protecția Plantelor, Inspectoratului de Stat pentru Seminte și Inspectoratului de Stat pentru Produse Cerealiere și Panificație, în virtutea competenței care i-a fost acordată, acesta este autoritatea cea mai indicată să constate contravențiile indicate în articolul 414 – „Organele supravegherii de stat în domeniul agricol și sanitar-veterinar”, articol care, la fel, a suportat modificări necesitate a cărora este justificată tocmai prin noile contravenții incluse în Codul contravențional și despre care s-a vorbit mai sus.

10.5. Au suportat modificări și normele stabilite în Capitolul X din cod – „Contravenții în domeniul industriei, construcțiilor, energeticii, gospodăriei comunale, locuințelor și amenajării teritoriului”.

La 23 decembrie 2009 a fost adoptată Legea nr. 123 cu privire la gazele naturale, care reglementează funcționarea eficientă a pieței gazelor naturale și desfășurarea activităților sectorului de

gaze naturale, în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate, transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului. Noua lege creează cadrul necesar aplicării Directivei 2003/55/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă a gazelor naturale și abrogarea Directivei 98/30/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 176 din 15 iulie 2003. Raportînd acest nou cadrul legislativ la art. 168 din Codul contravențional, se deduce faptul că legea din decembrie 2009 nu operează cu conceptele de „gazoducte magistrale” și „zone de protecție a gazoductelor magistrale”, ci cu conceptul de „rețea de gaze naturale” și, respectiv, conform art. 27 al legii, stabilește „zone de protecție a rețelelor de gaze naturale”. În consecință se relevă necesitatea expunerii art. 168 într-o nouă redacție, prin care are loc racordarea acestuia la Legea cu privire la gazele naturale, fapt realizat prin prevederile proiectului, care oferă dispoziției articolului vizat următorul cuprins: „Încălcarea legislației în zonele de protecție a rețelelor de gaze naturale”.

La art. 177 – „Încălcarea legislației și documentelor normative în construcții”, se propune completarea alin. (1) cu o nouă prevedere prin care se incriminează încălcarea legislației și documentelor normative în construcții prin producerea materialelor și articolelor de construcții fără regulamente tehnologice, documentație normativă actualizată, instrumente și utilaj neverificat în organele metrologice de stat, încercări și analize de lot recepție, periodice și statice.

Sistemul intern de asigurare a calității în producerea materialelor și articolelor de construcții, reglementat de prevederile Legii nr. 721 din 2 februarie 1996 privind calitatea în construcții, reprezintă baza fundamentală care determină și asigură calitatea în domeniu. În virtutea acestui fapt, se consideră binevenită stabilirea elementelor principale ale acestui sistem în componentele de contravenții fixate în alin. (1) al art. 177. Astfel, aplicarea răspunderii contravenționale pentru nerespectarea rigorilor sistemului de asigurare a calității în construcție are rolul unui raționament care să favorizeze întocmirea și aplicarea juridică fermă a documentelor respective.

În același context, se propune și completarea prevederii de la lit. i) a alin. (2) al aceluiași articol. Astfel, se stabilește că, fabricarea și comercializarea materialelor și articolelor de construcție se face în condițiile deținerii documentelor de confirmare a calității, cât și cu efectuarea analizelor și a încercărilor de laborator respective, conform cerințelor documentelor normative în construcții.

Cu referire la normele alin. (1) al art. 177, menționăm că, proiectul identifică în calitate de subiect al contravențiilor de la stabilite alin. (1) și persoana juridică, care se sancționează cu amendă în mărime de la 80 la 140 de unități convenționale.

De asemenea, suportă modificări și sancțiunea alin. (2), din care se propune excluderea sancțiunii complementare de privare de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an. Chiar dacă, în parte, contravențiile statuate la alin. (2) prezintă un pericol sporit în comparație cu cele de la alin. (1), nu este justificată aplicarea unei sancțiuni mult mai mare. Se consideră suficient faptul că mărimea sancțiunii principale – amenda, pentru contravențiile de la alin. (2) este mai mare în comparație cu cele de la alin. (1), nefiind necesară și stabilirea unei sancțiuni complementare alternative.

10.6. Alt domeniu, normele de reglementare ale căruia a completat codul cu noi contravenții este domeniul de reglementare a regimului din transporturi și domeniul circulației rutiere – Capitolul XII din cod. Prin normele de completare propuse în cadrul proiectului în acest sens, se urmărește stabilirea unor pîrghii prin care să se asigure respectarea prevederilor Regulamentului transporturilor auto de călători și bagaje, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 854 din 28 iulie 2006, ale Legii nr. 131-XVI privind siguranța traficului rutier, Regulamentului circulației rutiere, aprobat prin Hotărîrea nr. 357 din 13 mai 2009, precum și respectarea prevederilor privind activitatea echipajelor autovehiculelor care efectuează transporturi și organizarea procesului de control al regimului de muncă și odihnă, precum și diferențierea în acest context a răspunderii persoanelor fizice, persoanelor cu funcție de răspundere

și persoanelor juridice. Astfel, au fost supuse modificărilor și completărilor prevederile art. 197 și 203. În cadrul modificărilor la aceste articole se propune concordarea tipurilor de vehicule antrenate în transportul de călători în folos public, tipuri indicate în dispozițiile acestor articole cu cele reglementate de Legea privind siguranța traficului rutier, astfel încât, conform art. 16 lit. c) din lege, microbuzele, autobuzele și troleibuzele poartă denumirea generică de „autovehicule de transport public”. De asemenea, se propune completarea art. 197 cu norme care indică noi fapte în calitate de contravenții, așa precum:

- neînregistrarea de către conducătorii de vehicule în transport public a biletelor de călătorie în borderoul de evidență a biletelor, cu excepția transportului urban;
- nerespectarea de către conducătorii de vehicule în transportul public a regulilor de completare a carnetului foii de parcurs (CFP);
- modificarea (corectarea) intenționată de către conducătorul de vehicule în transport public a borderoului de evidență a biletelor de călătorie;
- nerespectarea de către conducătorii de vehicule în transportul auto de mărfuri sau călători a normelor privind organizarea procesului de control a regimului de muncă și odihnă sau încălcarea acestui regim;
- admiterea la efectuarea transporturilor auto de mărfuri sau călători a conducătorului de vehicul care nu a fost supus examenului medical, care nu posedă permis de conducere de categoria din care face parte vehiculul sau care nu posedă, în cazurile stabilite de Guvern, certificat de competență profesională și/sau card de tahograf al conducătorului auto valabil.

Prin includerea contravențiilor propuse se propune sancționarea nerespectării normelor ce prevăd obligațiile și responsabilitățile conducătorului și agentului transportator, a celor care reglementează controlul activității transportului auto de călători, norme expuse în Regulamentul transportului auto de călători și bagaje.

În scopul diferențierii acțiunilor de călătorie fără bilet în diferite categorii și tipuri/subtipuri de mijloace de transport, diferențiere care, într-un final, afectează mărimea sancțiunii pentru fiecare dintre situații. De asemenea, având în vedere că subiectul contravențiilor de la acest articol este persoana fizică care a împlinit vârsta de 16 ani, noua redacție prevede că, pentru călătoria fără bilet a copiilor de până la 16 ani, la răspundere contravențională sunt atrași părinții copiilor sau persoanele care îi înlocuiesc, întrucât, conform punctului 10 din Regulamentul transporturilor auto de călători și bagaje, obligația de a procura bilet de călătorie pentru copil o are pasagerul matur care îl însoțește, de regulă acesta fiind părintele, dar pot fi și alte persoane. Norma nu face diferența între călătoria fără bilet a copilului de până la 16 ani când acesta este însoțit de părinte sau altă persoană și când acesta este fără însoțirea vreunui dintre aceste persoane, astfel, în cel din urmă caz, răspunderea o suportă, la fel, subiecții indicați.

În scopul racordării normelor contravenționale la noile cerințe impuse spre respectare în circulația vehiculelor și a pietonilor și care sunt stabilite prin normele noului Regulament al circulației rutiere, proiectul propune modificarea articolelor 221, 226, 228, 233, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244 și 242.

Conform prevederilor pct. 12 subpct. 1) lit. g) și pct. 13, conducătorul de vehicul implicat într-un accident rutier are obligația să anunțe poliția despre producerea accidentului, aceasta, la rândul său, întocmindu-i un certificat de constatare a accidentului rutier, certificat pe care conducătorul trebuie să-l aibă la sine în cazul deplasării cu autovehiculul avariat în rezultatul accidentului. Având în vedere că deplasarea cu un vehicul avariat în rezultatul unui accident rutier implică un anumit nivel de risc pentru siguranța la trafic, atât a conducătorului în cauză, cât și a celorlalți subiecți implicați în trafic, proiectul

propune includerea răspunderii contravenționale pentru exploatarea vehiculelor cu deteriorări tehnice survenite în urma accidentului rutier în lipsa certificatului cu privire la înregistrarea accidentului, care trebuie să fie eliberat în modul stabilit.

Concomitent cu restricțiile și obligațiile normative impuse față de convorbirile telefonice și modul de utilizare a centurii de siguranță, Regulamentul circulației rutiere, impune anumite obligații și față de utilizarea vestei de protecție-avertizare fluorescent-reflectorizantă și a dispozitivului special de susținere a copilului corespunzător masei și taliei acestuia (fotoliu pentru copii). Având în vedere importanța acestor elemente obligatorii pentru siguranța circulației rutiere, se propune completarea art. 235, în sensul lărgirii spectrului de încălcări ce se referă la aplicarea mijloacelor securității pasive prin supunerea răspunderii contravenționale și a faptelor prin încălcare a regulilor de utilizare a vestei reflectorizante și a scaunului pentru copii.

O modificare propusă în cadrul proiectului, care reclamă modificarea și a altor articole este excluderea art. 244. Normele acestui articol stabilesc în calitate de contravenții acțiunile/inacțiunile prin care se încalcă prevederile Regulamentului circulației rutiere prevăzute în art. 237-239 din Codul contravențional și care au generat pericolul unui accident rutier. Comparând faptele de la art. 237-239, cu cele indicate la art. 244, se observă că acestea din urmă reprezintă niște fapte agravate ale primelor, care trebuie să fie sancționate corespunzător, adică mai aspru. Cu toate acestea, reieșind din sancțiunea stabilită pentru contravențiile de la art. 244 și sancțiunile de la celelalte articole, pot fi remarcate situații când fapta reglementată la unul dintre art. 237-239 se sancționează mai sever decât forma sa agravată de la art. 244, așa cum este cazul, spre exemplu, al art. 237. Astfel, pentru încălcarea regulilor de traversare a liniei de cale ferată prin pasajul de nivel, conducătorul vehiculului se sancționează cu amendă de la 40 la 50 unități convenționale cu aplicarea a 4 puncte de penalizare, iar pentru aceeași faptă, dar care a creat un pericol de accident rutier, conducătorul va fi sancționat cu amendă în mărime de la 30 la 50 unități convenționale cu aplicarea a 4 puncte de penalizare.

De asemenea, pot apărea situații când decalajul dintre fapta inițială (cea de la art. 237-239) și forma ei agravată este impunător, așa precum contravenția de la art. 238 alin. (1), unde oprirea în locuri interzise se sancționează cu amendă de 5 unități convenționale, iar pentru aceeași faptă care a creat pericolul unui accident, amenda este în mărime de la 30 la 50 unități convenționale.

Astfel, în vederea excluderii cazurilor de sancționare neproportională și stabilirii unui echilibru între faptă și sancțiune, proiectul propune excluderea art. 244, cu includerea la art. 237-241 a prevederilor ce stabilesc răspunderea administrativă pentru fiecare caz în care contravențiile indicate în dispozițiile acestor articole generează pericolul unui accident rutier stabilind și sancțiunea pentru acestea, aplicând principiul proporționalității. Poate fi observat că lista contravențiilor, în acest sens, a fost prelungită cu încă două contravenții, majorare justificată prin însăși natura faptelor de la art. 240 și 241 (articole care și completează lista), or cel mai mare pericol de accidente este determinat de nerespectarea indicatoarelor rutiere de semnalizare, de acordare a priorității, precum și a nerespectării obligației legale de oprire a vehiculului și de acordare a priorității de trecere vehiculelor.

Având în vedere că art. 245 reglementează faptele de încălcare a regulilor de circulație de către pietoni și alți participanți la circulația rutieră, alții decât conducătorii de autovehicule, or încălcarea regulilor circulației rutiere de către aceștia din urmă sunt reglementate la celelalte contravenții din acest domeniu. Cu toate acestea, în alin. (1) al articolului, în calitate de subiecți ai acestor fapte apar și motocicliștii. Conform punctului 7 din Regulamentul circulației rutiere, motocicletă este definită ca fiind autovehicul, implicit conducătorul motocicletei (motociclistul) este conducător de autovehicul și apare ca subiect al contravențiilor care se referă la încălcarea regulilor circulației rutiere de către această categorie de subiecți – conducătorii de autovehicule. În acest context, este necesar de exclus

motocicliștii ca subiecți ai contravențiilor de la art. 245 și includerea în calitate de subiecți – conducătorii de ciclomotoare.

10.7. Unele dintre prevederile Capitolului XV–„Contravenții ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare”, la fel, au constituit parte din obiectul proiectului.

Conform prevederilor art. 265, sunt incriminate faptele de achiziționare, păstrare, transportul spre comercializare și comercializarea ilegală a valorilor materiale. Din șirul acestor fapte, prezintă interes acțiunea de „transportare spre comercializare”. Interesul este susținut prin faptul că, în majoritatea cazurilor, echipele mobile, lucrătorii operativi, în cadrul verificărilor, depistează mărfuri originea și proveniența cărora nu este cunoscută și, de obicei, aceasta are loc în momentul transportării mărfurilor, fără a reuși, însă, demonstrarea scopului cu care se face transportarea, inclusiv a scopului de comercializare. În situația în care nu este posibilă demonstrarea scopului, se impune încetarea cazurilor. Mai mult ca atât, dispoziția articolului incriminează, deja, fapta de comercializare. Astfel, în acest context, proiectul propune excluderea cuvintelor „spre comercializare” din titlul și din dispoziția articolului.

Conform art. 286 din același capitol, alin. (4) reglementează în calitate de contravenție comercializarea băuturilor alcoolice către minori și sancționează această faptă cu amendă în mărime de la 30 la 100 de unități convenționale cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an. Totodată, aceeași faptă este prevăzută la alin. (2) al art. 91, dar care, conform acestei prevederi, se sancționează cu amendă de la 60 la 100 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an. Se poate observa că, în calitate de subiect al faptei, în primul caz este doar persoana fizică, pe când în al doilea caz, subiect al contravenției apare atât persoana fizică, cât și persoana juridică. O altă deosebire este quantumul sancțiunii stabilite pentru persoana fizică de către ambele norme, care, având în vedere obiectul juridic protejat, adică persoana fizică de pînă la 18 ani, este unul mult mai mare în cazul art. 91 alin. (2) – de la 60 la 100 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an, comparativ cu sancțiunea de la art. 286 alin. (4) – de la 30 la 100 unități convenționale cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Avînd în vedere că art. 91 are ca obiect juridic relațiile sociale cu privire la dezvoltarea psihosocială a minorului, și, în special, protejează, în parte, persoana fizică de pînă la 18 ani, de influența nocivă a produselor din tutun și a băuturilor alcoolice, se consideră oportună excluderea normei de la art. 286 alin. (4). Mai mult ca atât, în cazul păstrării ambelor norme în legea contravențională, se produce o dublare de norme, dar care stabilesc sancțiuni diferite pentru aceeași faptă – situație inadmisibilă într-un act normativ.

10.8. Un alt articol din capitolul care reglementează contravențiile din acest domeniu și care a făcut obiectul proiectului este art. 293¹, în special prevederile alin. (10). Aceste prevederi stipulează conceptul repetării contravențiilor stabilite la alin. (2) și (9) ale aceluiași articol.

Analizînd conceptul repetării, se observă că, de facto, repetarea contravenției reprezintă o pluralitate de contravenții, iar de iure, repetarea contravenției este tratată ca fiind o contravenție unică. Această afirmație este dedusă din prevederea alineatului (10), conform căruia, calificarea contravențiilor care formează repetarea, este unitară (presupunînd intenția unică) și se dispersează în contextul calificării conform unei singure norme (și nu în conformitate cu două sau mai multe norme, după cîte contravenții au fost săvârșite).

Se consideră că, din punct de vedere conceptual, este incorect a-i trata uniformizat pe cei care au săvârșit două contravenții și pe cei care au săvârșit mult mai multe fapte contravenționale. Aceasta nu

înseamnă, însă, că, se optează pentru adoptarea sistemului de cumul total de sancțiuni în lipsa unei limite pentru quantumul sancțiunii (aplicat, de exemplu, în SUA). Este mult mai corectă aplicarea mecanismului de stabilire a sancțiunii în cazul unui concurs de contravenții. Acest mecanism s-ar preta cu succes și în ipoteza excluderii repetării contravenției, așa cum s-a procedat în cazul legii penale, în care, prin Legea nr. 277-XVI din 18 decembrie 2008 privind modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 41- 44, art. 120), din legea penală a fost exclusă instituția repetării infracțiunilor. Implementarea acestei legi nu a determinat reducerea sau intensificarea represiunii penale, ci, dimpotrivă a marcat revenirea la normalitate, când fiecare infractor răspunde exact pentru ceea ce a săvârșit.

Avînd în vedere că, fapta contravențională este o mini-infracțiune, o mare parte din normele legii penale, în special dintre cele care poartă un caracter general, sunt aplicate în modul corespunzător dreptului contravențional. În acest context poate fi prezentat în calitate de raționament pentru excluderea instituției repetării din Codul contravențional, Codul penal-model al CSI în care o asemenea instituție ca „repetarea infracțiunii” nici nu a existat. Iar conceptul "concursul de infracțiuni" este definit ca fiind „săvârșirea a două sau a mai multor infracțiuni, nici pentru una din care făptuitorul nu a fost condamnat” (alin.(1) art.19 din Codul penal-model al CSI).

De asemenea, este necesar de a sublinia că, prevederile Codului contravențional nu reglementează „repetarea” contravenției, ci „concursul” de contravenții. Astfel, conform articolului 44 alineatul (1), în cazul în care una și aceeași persoană săvârșește două sau mai multe contravenții, sancțiunea se aplică pentru fiecare dintre acestea în parte. Iar alineatul (2) al aceluiași articol prevede expres modul de stabilire a sancțiunii în acest caz – „... se aplică sancțiunea pentru fiecare contravenție în parte, stabilindu-se definitiv sancțiunea pentru concurs de contravenții...”, indiferent dacă este vorba despre fapte identice ori omogene, prevăzute de aceeași normă contravențională, sau de fapte prevăzute de diferite norme contravenționale.

În contextul celor relatate, se propune excluderea conceptului de repetare contravenției din Codul contravențional (art. 2391 alin. (10)), într-un final, contribuind în mod efectiv la o mai bună diferențiere a răspunderii contravenționale, la stabilirea mai echitabilă a sancțiunii, la promovarea mai consecventă a scopurilor și principiilor legii contravenționale, și, nu în ultimul rînd, la ridicarea standardelor justiției contravenționale.

Un alt articol care a prezentat interes și a fost abordat în cadrul proiectului este art. 295 cu prevederea de la alin. (8). Această normă stipulează două situații: una în care se incriminează acțiunile specificate la alin. (7) al articolului, adică – pierderea, sustragerea sau distrugerea documentelor contabile pînă la expirarea termenului de păstrare a lor sau nerestabilirea lor, conform legislației – săvârșite premeditat, iar alta – aceleași acțiuni săvârșite după aplicarea de sancțiuni pentru fapte similare.

Premeditarea, din punct de vedere doctrinar (căci, în aspect legislativ, cadrul legislativ național nu reglementează premeditarea) este una dintre formele intenției, și, mai mult ca atît, reprezintă în sine o intenție directă care se caracterizează prin existența unui interval de timp între luarea hotărîrii de a săvârși fapta și punerea ei în executare, interval în care făptuitorul a meditat asupra modului și mijloacelor de săvârșire a faptei. Revenind la acțiunile de la alin. (7) se poate observa că, prin esența lor, acestea sunt pasibile a fi săvârșite fie doar printr-o formă a vinovăției, fie săvârșirea lor poate avea loc prin oricare dintre formele vinovăției – intenție sau imprudență. Astfel, sustragerea are loc doar în prezența intenției directe, pierderea se manifestă prin vinovăție imprudentă și nu poate fi realizată prin intenție, iar distrugerea și nerestabilirea pot fi săvârșite atît cu intenție directă sau indirectă, cît și din imprudență. În acest context, se remarcă inutilitatea prevederii de la alin. (8), prin care sunt incriminate acțiunile specificate la alin. (7) săvârșite premeditat, or, aceasta nu face decît să dubleze norma alin. (7), premeditarea putînd a fi luată în considerație la individualizarea răspunderii

contravenționale.

Cu referire la partea a doua a dispoziției alin. (8), conform căreia sunt pasibile de răspundere contravențională „acțiunile specificate la alin. (7) săvârșite... după aplicarea de sancțiuni pentru contravenții similare”, relatăm că, aceasta nu își argumentează prezența în cadrul unui alineat separat al acestui articol, fiind expusă în calitate de element constitutiv al contravenției, întrucât „săvârșirea contravenției de către o persoană anterior sancționată contravențional sau condamnată ale cărei precedente nu au fost stinse” apare în legea contravențională în calitate de circumstanță agravantă, conform articolului 43 alineatul (1) litera b). Acest calificativ are importanță la individualizarea răspunderii contravenționale și nu afectează în sine fapta, aceasta rămânând aceeași – „pierdere, sustragere sau distrugere a documentelor contabile pînă la expirarea termenului de păstrare a lor, conform regulilor stabilite de Organul de Stat pentru Supravegherea și Administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova, sau nerestabilirea lor, conform legislației, în termen de pînă la 3 luni din momentul constatării faptului respectiv”.

Astfel, în contextul celor relatate, se propune excluderea alin. (8) din art. 295.

10.9. Proiectul vizează și normele Capitolului XVI - „Contravenții ce afectează activitatea autorităților publice”, care sunt supuse modificărilor și completărilor corespunzătoare.

Calitatea esențială procedurii contravenționale, ca de altfel a oricărei proceduri judiciare sau extrajudiciare, o formează „accelerarea judecării fiecărei cauze”, accelerare care nu trebuie să afecteze libertatea individuală a părților implicate în proces, drepturile altor persoane și nici interesele societății, deci o accelerare compatibilă cu nevoile justiției. În acest sens, articolul 6.1 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale prevede dreptul oricărei persoane la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a declarat în cauza Stogmuller c. Austriei că, examinarea într-un termen rezonabil a fiecărei cauze reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a procedurii. Asemenea dispoziție subliniază că justiția nu trebuie să fie înfăptuită cu o întârziere, care ar putea compromite eficiența și credibilitatea acesteia din urmă. Cerința examinării într-un termen rezonabil se aplică atât cauzelor civile, cât și celor penale, Curtea nefăcînd diferență între cauzele penale și cauzele contravenționale.

Uneori, tergiversarea examinării cauzelor este provocată de însăși părțile implicate în proces, fie de alți participanți ai procesului. Avînd în vedere că, actualmente, respectarea termenelor rezonabile în procedura de examinare a devenit o prioritate, este necesară elaborarea unui mecanism care să asigure respectarea acestor termene, precum și să ordoneze participanții la proces în sensul depunerii diligenței necesare pentru respectarea tuturor obligațiilor procesuale ce le revin, astfel, contribuind la respectarea termenelor rezonabile. În contextul celor menționate, un element al unui astfel de mecanism se propune a fi statuarea în calitate contravenție a neprezentării neîntemeiate a persoanei legal citate, în fața organelor de ocrotire a normelor de drept, în legătură cu materialele sau cauzele pe care le examinează. În acest sens, proiectul propune completarea codului cu art. 319¹ – „Neprezentarea în fața organelor de ocrotire a normelor de drept”, care incriminează atât neprezentarea neîntemeiată în fața organelor de drept a persoanei legal citate, pentru care se stabilește amendă în mărime de la 10 la 20 de unități convenționale, precum și acțiunile persoanei cu funcție de răspundere prin care aceasta împiedică prezentarea citate în fața organelor de ocrotire a normelor de drept, care se sancționează cu amendă în mărime de la 20 la 40 unități convenționale. Organele competente cu constatarea acestor contravenții sunt organele afacerilor interne, care transmit spre examinare procesele-verbale întocmite în rezultatul constatării acestor fapte, în instanța de judecată competentă.

Odată cu adoptarea noului Cod contravențional, a suportat modificări totalitatea faptelor ce constituiau contravenții din domeniul de activitate al organelor de stare civilă. Cu toate acestea, există

o categorie de fapte (acțiuni/inacțiuni) din acest domeniu, care au o importanță considerabilă prin obiectul juridic pe care îl au și la care se atentează prin săvârșirea acestora. Printre acestea sunt: nedeclararea, în fața funcționarului de stare civilă, despre existența impedimentelor la căsătorie, a altor date necesare în procesul înregistrării faptelor de stare civilă sau declararea inexactă; nedeclararea nașterii, decesului în condițiile și termenele prevăzute de Legea cu privire la actele de stare civilă; înhumarea sau incinerarea cadavrului fără înregistrarea decesului la organele de stare civilă. Includerea acestor fapte în calitate de contravenții este determinată de caracterul imperativ al prevederilor care le reglementează și care sunt statuate în art. 22, 35 alin. (8) și art. 56 din Legea nr. 100 din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă și în art. 15 din Codul familiei al Republicii Moldova nr. 1316 din 26 octombrie 2000. În consecință se propune completarea Codului contravențional cu art. 330¹, prin normele căruia se prevede aplicarea răspunderii contravenționale pentru acțiunile numite supra. Competența de examinare a acestor contravenții este oferită organelor afacerilor interne, în acest sens, fiind efectuate și modificările corespunzătoare în art. 400, care reglementează competența organelor afacerilor interne.

10.10. Contravențiile constituente ale Capitolului XVIII – „Contravenții ce atentează la modul de administrare. Contravenții în domeniul supravegherii pieței, metrologiei, standardizării și protecției consumatorilor”, la fel au fost supuse unor modificări, determinate fie de erori conceptuale, fie felul și mărimile sancțiunilor, fie au fost introduse componente de contravenții noi.

Una dintre prevederile modificate este cea din sancțiunea art. 334 alin. (1) din care sunt excluse cuvintele „pentru fiecare angajat ilegal”, or sancțiunea nu trebuie să reglementeze modul său de aplicare, aceasta fiind atribuția autorității competente să examineze contravenția, conducându-se de normele părții generale care stabilesc atât tipurile sancțiunilor, cât și modul lor de aplicare. În cazul în care se intenționează sancționarea pentru plasarea în câmpul muncii a fiecărui cetățean străin sau apatrid, aflați provizoriu în Republica Moldova, fără permis de ședere în scop de muncă eliberat în modul stabilit de legislație, atunci, este necesară indicarea expresă a acestui fapt ca element calificativ al contravenției. Întrucât interesează însăși acțiunea de plasare în câmpul muncii a acestor categorii de persoane, se consideră oportună păstrarea dispoziției în redacția actuală, iar numărul persoanelor din categoriile respective plasate în câmpul muncii poate influența la individualizarea sancțiunii, întrucât, sancțiunea stabilește limite minime și maxime, în interiorul cărora poate fi stabilită cuantumul sancțiunii.

O altă prevedere a proiectului este propunerea de a oferi art. 339 o nouă redacție, prin care se indică o serie de fapte ca fiind contravenții.

Supportă modificări și art. 349 alin. (1) în sensul completării subiecților pasivi, care pot fi afectați prin acțiunile incriminate prin această prevedere. În consecință, urmează a fi calificate ca și contravenție împiedicarea în orice formă a activității legitime atât a funcționarului public, cât și a funcționarului organelor de ocrotire a normelor de drept sau de control aflați în exercițiul funcțiunii. În acest mod se creează anumite garanții și pentru alte categorii de funcționari pentru ca aceștia să-și poată exercita atribuțiile în modul corespunzător.

Prevederea nominalizată suportă modificări și în sancțiune, astfel, fiind delimitată răspunderea persoanei fizice de cea a persoanei cu funcție de răspundere.

10.11. Reglementări din cadrul normelor materiale din Codul contravențional care poartă un caracter eronat sunt conținute și în Capitolul XIX. Contravenții ce atentează la ordinea publică și la securitatea publică, iar unele dintre acestea sunt expuse în art. 354 – „Huliganismul nu prea grav”. Acesta prevede survenirea răspunderii contravenționale pentru acostare jignitoare în locuri publice a persoanei fizice, precum și alte acțiuni similare ce încalcă normele morale, tulbură ordinea publică și liniștea persoanei fizice. Analizând dispoziția acestei norme, un interes deosebit trezește prevederea

conform căreia, acțiunile ce încalcă normele morale sunt pasibile de răspundere contravențională, or răspundere juridică, per ansamblu, poate surveni doar pentru încălcarea normelor juridice. O astfel de redacție a dispoziției art. 354, lasă loc de interpretare mult prea largă, care va provoca apariția și aplicarea factorilor subiectivi la constatarea faptei de huliganism nu prea grav, cât și la examinarea și sancționarea acestei fapte. Această idee rezidă din faptul că morala reprezintă, în sine, un ansamblu de concepții și reguli, cu privire la bine și la rău, drept sau nedrept, permis sau nepermis. Normele de morală sunt creația societății sau a grupurilor sociale. Cu toate acestea, fiecare individ în parte își creează standardele sale de morală, reieșind din nivelul de educație, valorile sale socio-culturale și mediul social în care crește, se dezvoltă și activează.. Astfel, în scopul excluderii unor astfel de situații, proiectul propune excluderea din textul normei articolului 354 a cuvintelor „încalcă norme morale”.

Norma de la alin. (6) al art. 361 statuează în calitate de contravenție „portul armei individuale la întruniri”, astfel reprezentând o dublare a prevederilor de la art. 67 alin. (4) care, incriminează „participarea la întrunire a persoanelor care dețin arme...”. De asemenea, normele vizate, pentru aceeași faptă, stabilesc sancțiuni diferite, care comportă un decalaj mult prea mare. Astfel, pentru fapta de la art. 67 alin. (4) se aplică amendă de la 40 la 50 de unități convenționale sau cu arest contravențional de până la 15 zile, iar pentru fapta prevăzută la art. 361 alin. (6) se aplică amendă de la 100 la 150 de unități convenționale cu privarea de dreptul de deținere a armei și de portarmă. De asemenea, fapta prevăzută la alin. (6) al art. 361 poate fi încadrată, lato sensu, în dispoziția alin. (1) al aceluiași articol, care stabilește în calitate de contravenție, pe lângă încălcarea regulilor de deținere și transport al armei individuale și a munițiilor aferente, și încălcarea regulilor de port al acestora.

Generalizând cele menționate, se consideră judicioasă excluderea, din textul art. 361, a alin. (6), fapt propus în proiect.

11. Unul dintre aspectele vizate prin modificările propuse în proiectul elaborat vizează **sancțiunile contravențiilor**. Examinând în ansamblu sancțiunile stabilite pentru fiecare contravenție, pot fi remarcate abordări diferite atât la stabilirea quantumului sancțiunii, cât și la stabilirea subiectului contravenției. Astfel, pentru unele contravenții, luate în comparație cu altele care au un grad de pericol social mai mare, sunt prevăzute sancțiuni nejustificat de mari, în cazul altor contravenții sancțiunea nu identifică exact subiecții care urmează să răspundă contravențional pentru săvârșirea acestora. Dilema, în cel din urmă caz, apare, în special, atunci, când, în calitate de subiect al contravenției poate fi atât persoana fizică, cât și persoana cu funcție de răspundere, dar sancțiunea este redactată cu un caracter general, limitele sale nefiind aplicabile ambelor categorii de subiecți. Un exemplu în acest sens ar fi sancțiunile statuate la articolele 65, 254 alin.(3) și (5), 271, 273 pct. 2), 3), 4), 8), 276, 284, 301, 302 etc. Reieșind din logica stabilirii subiectului contravenției în textul sancțiunii, se deduce regula că – în sancțiune se indică exact cui i se aplică aceasta, fie persoanei cu funcție de răspundere, fie persoanei juridice, cu excepția indicării persoanei fizice. Astfel, în cazul în care norma stabilește sancțiunea fără a indica subiectul, se presupune că, în calitate de subiect al contravenției apare persoana fizică, iar în cazul persoanei cu funcție de răspundere și a persoanei juridice, se indică expres. Cu toate acestea, la unele contravenții, regula menționată nu a fost aplicată pentru persoane cu funcție de răspundere, creînd astfel confuzii în materie de subiect al contravenției.

Un alt element al subiectelor ce vizează modificarea sancțiunilor este quantumul acestora. Așa cum s-a menționat mai sus, reieșind din analiza comparativă a faptelor contravenționale, în temeiul propunerilor prezentate de către unele autorități, precum și în dependență de subiectul contravenției (persoană fizică, persoană cu funcție de răspundere sau persoană juridică) sancțiunile unor contravenții au suportat fie majorări, fie micșorări. Astfel de contravenții sunt, spre exemplu, cele de

la articolele: 274, 277, 280, 301, 304, 305, 329 etc.

De asemenea, reieșind prevederile părții generale a dreptului contravențional material, din textul unor sancțiuni au fost excluse expresii, prin care se statuează sancțiuni care nu sunt reglementate de către Codul contravențional ca atare. Cu titlu de exemplu, în acest sens, pot fi numite sancțiunile de la articolele 116 alin.(2), 134, 334 alin.(1).

12. Un interes amplu au prezentat **normele cărții a doua** – „Procesul contravențional”, care au fost abordate în cadrul proiectului, fie în vederea excluderii unor situații lacunare, fie în vederea completării acestora pentru a releva o reglementare completă și exactă a procesului contravențional.

Una dintre normele modificate este cea de la art. 387 alin. (3) lit. f), conform căreia, în prezent, victima contravenției are dreptul să i se elibereze, la cerere, în cel mult 24 de ore, copii de pe materialele din dosarul contravențional. Poate fi observat faptul că, această prevede poartă un caracter general și permite realizarea acestui drept la orice etapă a procesului contravențional și nu indică, care anume materiale sunt accesibile victimei. În această redacție, norma oferă garanții pentru asigurarea tainei procesului contravențional, apărarea martorilor și a altor persoane participante la proces prin prevenirea divulgării datelor de identitate a acestora. În scopul excluderii unor astfel de situații, se propune modificarea prevederii în cauză, în sensul acordării dreptului victimei de a i se elibera, la cerere, în cel mult 24 de ore de la solicitare, copii de pe procesul-verbal cu privire la contravenții, precum și de pe deciziile emise în baza acestuia.

Pentru a omogeniza textul legii contravenționale și pentru a respecta regulile de tehnică legislativă la alin. (4) al aceluiași articol, se recomandă schimbarea timpului verbului, astfel, substituind cuvintele „va fi” prin cuvintele „trebuie să fie”, acordându-i, în mod expres, un caracter imperativ prevederii respective.

Una dintre problemele identificate în Codul contravențional, este lipsa de reglementare a competenței teritoriale în materie contravențională. Astfel, art. 393 numește autoritățile competente să examineze cauza, dar nu indică principiul conform căruia acestea desfășoară activitatea în domeniul contravențional. Or, competența teritorială a autorităților respective, reprezintă capacitatea obiectivă a acestora de a soluționa cauzele contravenționale, în raport cu raza teritorială în care acestea își exercită atribuțiile funcționale. Lipsa reglementării competenței teritoriale creează situații problematice, în special, atunci, când agentul competent să constate contravenția are o rază de activitate diferită de raza de activitate a autorității competente să o examineze. În calitate de soluție pentru astfel de situații, precum și pentru a evita declinul de competență al instanțelor de judecată, proiectul propune completarea art. 393 cu alin. (2) care statuează că, soluționarea cauzelor contravenționale aflate în competența autorităților indicate la alin. (1) al aceluiași articol, se realizează de către autoritatea competentă în raza teritorială a căreia a fost săvârșită contravenția. În cazul contravenției continue sau prelungite, cauza se soluționează de către autoritatea în raza teritorială a căreia s-a consumat fapta contravențională. În același scop, se completează și art. 394 cu alin. (1¹), conform căruia se instituie o derogare de la regula prescrisă mai sus. Astfel, în cazul în care agentul constatatator nu are subdiviziuni teritoriale, prin derogare de la art. 393 alin. (2), cauza contravențională se judecă de către instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea din care face parte agentul constatatator.

De asemenea, pentru a indica exact competența instanței de judecată, este necesar de a explicita prevederile care reglementează competența instanței care examinează contestația împotriva deciziei autorității care a examinat cauza. Astfel, are loc completarea art. 395 cu alin. (1¹), care dispune că, contestația împotriva deciziei în cauza contravențională se examinează de către instanța de judecată în

a cărei rază teritorială activează autoritatea competentă sau procurorul care a emis decizia (pentru cazurile în care cauza a fost examinată de procuror), sau în instanța de la locul unde își are sediul autoritatea competentă, pentru cazurile prevăzute la art. 394 alin. (11).

Art. 395 a suportat și alte modificări, astfel, în vederea uniformizării terminologiei utilizate în textul articolului cu întreaga lege contravențională, este rațional a substitui, la punctul 2) de la alineatul (1) al articolului, cuvântul „hotărârilor” prin cuvântul „deciziile”. Această modificare este justificată de faptul că, emiterea unei hotărâri rămâne a fi de competența instanțelor judecătorești, celelalte autorități competente să examineze cauze contravenționale emit decizii asupra acestor cauze sau iau decizii. De asemenea, conceptul de decizie a autorității competente este reglementat de normele articolelor 443, 448 din Cod.

În contextul excluderii divergențelor dintre conceptele „hotărâre” și „decizie” este modificat și alin. (2) al art. 394, întrucât aceasta admite o confuzie între acestea două. Or, instanța de judecată, ca instanță de fond emite hotărâre și nu decizie, aceasta din urmă fiind actul prin care se pronunță instanța de recurs. Mai mult ca atât, art. 460, 462 reglementează actul prin care se pronunță instanța de judecată ca instanță de fond, iar art. 465, 474 reglementează decizia ca act al instanței de judecată ca instanță de recurs.

Au fost operate modificări în cadrul art. 396-424, articole care reglementează care sunt autoritățile cu drept de constatare și soluționare a contravențiilor, atribuțiile acestora. Astfel, având în vedere modificările realizate în partea specială a Codului contravențional – modificarea unor componente de contravenții, completarea cu alte componente, precum și reieșind din totalitatea autorităților și competențele lor în domeniile respective, proiectul propune atât includerea unor autorități noi cu statut de agenți constatare (ex. Inspectoratul de Stat al Protecției Civile, Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Tehnică a Obiectelor Industriale Periculoase, Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer), a fost mărit cercul agenților constatare în cadrul autorităților menționate deja în cod (ex. art. 400, 410, 414), de asemenea, au fost supuse modificărilor competențele autorităților respective în materie de cercul de contravenții, cu drept de constatare sau examinare a acestora (ex. art. 400, 404, 411, 414 etc.).

Prevederilor articolului 427 statuează temeiurile pentru ridicarea obiectelor și documentelor. Conform normelor alin. (1) subiectul cu drept de ridicare a obiectelor sau documentelor este „lucrătorul organului afacerilor interne”, or în calitate de agent constatare, subiect care are dreptul de a constata/examina contravențiile conform competenței acordate prin lege, implicit cu drept de efectuare a acțiunilor procesual-contravenționale, apar reprezentanții mai multor autorități (art. 400-423), și nu doar ai organului afacerilor interne. În acest sens, este rațională modificarea alin. (1) al art. 427, prin substituirea cuvintelor „lucrătorul organului afacerilor interne” cu „agentul constatare”.

O lacună evidentă a Codului contravențional este absența reglementărilor referitoare la măsurile de siguranță în cadrul procesului contravențional și a realizării scopului acestuia. Astfel, proiectul propune completarea codului cu un capitol nou – „Capitolul V¹. Măsurile de siguranță”, prevederile căruia vor reglementa modul de aplicare și procedura a trei măsuri de siguranță în cadrul procesului: a) expulzarea; b) demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor; c) confiscarea specială.” – art. 439¹-439⁵.

Au fost supuse modificărilor prevederile art. 435, care reglementează instituția reținerii.

Conform prevederilor art. 25 alin. (3) din Constituție, reținerea nu poate depăși 72 de ore. Aplicarea reținerii pentru această perioadă de timp este caracteristică doar procesului penal, norma procesual penală stabilind că privarea persoanei de libertate se face pe o perioadă scurtă de timp, dar nu mai

mult de 72 de ore, în locurile și în condițiile stabilite prin lege. Luînd în considerație faptul că fapta contravențională se caracterizează printr-un grad de pericol social mult mai scăzut decît infracțiunea, și măsurile de constrîngere aplicate în procesul contravențional, chiar dacă sunt similare celor din procesul penal, trebuie să fie aplicate în modul corespunzător. Astfel, este inadmisibilă aplicarea reținerii, ca instituție contravențională, pentru o perioadă de timp de 72 de ore. În acest context, este supus modificărilor art. 435, care reglementează durata și condițiile reținerii.

Modificările vizează excluderea alin. (3) și (4) din textul articolului menționat, întrucît primul stabilește termene inacceptabile pentru reținerea contravențională, iar al doilea alineat menționat reiterează cazurile în care se aplică reținerea și care sunt deja stipulate la art. 433 alin. (1), realizînd astfel o dublare de norme.

Propunerile fixate în proiect cu privire la articolul 435 indică posibilitatea reținerii persoanei pe un termen ce depășește 3 ore, dar nu mai mult de 24 de ore, doar în baza hotărîrii instanței de judecată și doar în două situații:

- pînă la examinarea cauzei contravenționale – persoanei suspectate de săvîrșirea unei contravenții pentru care sancțiunea prevede arestul contravențional;
- pentru a identifica persoana și a clarifica circumstanțele contravenției – persoanelor care au încălcat regulile de ședere a cetățenilor străini și apatrizilor în Republica Moldova, regimul de frontieră sau regimul punctelor de trecere a frontierei de stat.

În vederea explicitării textului de lege a fost modificat și alin. (5) al art. 435, menționînd exact că, reținerea curge din momentul privării persoanei de libertate.

Pentru a cuprinde întreaga categorie de subiecți pasibili de aducere silită și pentru a concorda prevederile art. 382 alin. (5) cu prevederile art. 437, se propune utilizarea unei terminologii generice, astfel, fiind posibilă aplicarea aducerii silite pentru persoanele participante la procesul contravențional, legal citată și care, respectiv, se eschivează de la prezentare.

Avînd în vedere că dispunerea aducerii silite se face în baza unei încheieri judecătorești, așa cum stipulează alin. (2) al art. 437, la alin. (3) al aceluiași articol urmează a fi indicate datele ce se vor conține în încheiere și nu în mandat, așa cum prevede acesta.

Cu referire la propunerile de modificare a art. 439 prezentate în proiect (reținerea și aducerea vehiculului la parcare) trebuie de menționat că, atribuirea doar agentului constatator a răspunderii civile pentru deteriorările cauzate vehiculului ridicat și adus la parcare specială este nejustificată, or acesta dispune executarea măsurii respective în cazurile stabilite la alin. (1) și (2) din articolul menționat atunci, cînd nu există o alternativă de a asigura păstrarea și integritatea acestuia, iar deteriorările nu survin neapărat din vina agentului constatator, acestea fiind cauzate vehiculului, de regulă, în procesul aducerii sau în perioada aflării acestuia la parcare. Prin urmare, urmează se propune de a indica în prevederea alin. (6) al art. 439 că, în dependență de faptul din vina căruia survine deteriorarea, va răspunde fie agentul constatator, fie persoanele care au organizat (efectuat) aducerea vehiculului la parcare, fie persoana care a asigurat păstrarea acestuia acolo.

Completarea art. 439 cu alin. (7¹) are drept scop stabilirea mecanismului de interzicere a exploatării vehiculelor în cazurile prevăzute de Regulamentul circulației rutiere și de Codul contravențional.

Titlul art. 441 prezintă un „concept” eronat, or procesul contravențional nu poate fi înlăturat. Dreptul contravențional cunoaște instituțiile înlăturării răspunderii contravenționale sau înlăturării caracterului contravențional al faptei și nicidecum al procesului contravențional, acesta din urmă putînd fi încetat. Astfel, pentru a aduce în concordanță conținutul articolului cu titlul său și pentru a prezenta titlul corect din punct de vedere juridic, acesta se oferă într-o nouă redacție – „Temeiurile de încetare a procesului contravențional”.

De asemenea, pentru a uniformiza limbajul juridic din textul codului, la art. 442 alin. (2) și art. 443 alin. (13) se propune substituirea cuvintelor „întocmirii” și, respectiv, „întocmit” prin cuvintele „încheierii” și „încheiat”.

La art. 443, reieșind fie din incorectitudinea textului normelor, fie din inaplicabilitatea lor în unele cazuri, proiectul propune operarea unor modificări. Astfel, pentru a nu încălca principiul prezumției nevinovăției, întrucât, statutul de contravenient persoana îl capătă doar după ce este demonstrată vina sa în săvârșirea faptei contravenționale și este supus răspunderii contravenționale (pînă la această etapă aceasta rămînînd să se numească „persoana în privința căreia s-a pornit procesul contravențional”), este oportună utilizarea noțiunii de „persoană în privința căreia a fost pornit procesul contravențional”.

Normele alin. (6) al art. 443 stipulează că, faptul absenței contravenientului ori a refuzului său de a semna procesul-verbal se consemnează în procesul-verbal și se adeverește prin semnătura a cel puțin 2 martori, indicîndu-se datele acestora. Însă, în cele mai dese cazuri, excepție servind contravențiile comise în flagrant delict, faptul absenței contravenientului ori al refuzului acestuia de a semna procesul-verbal nu poate fi adevărit de careva persoane, care ar corespunde exigențelor stabilite, prin art. 388 din cod, calității de martor. Din aceste considerente se propune, cel puțin micșorarea numărului necesar de persoane care să adeverească prin semnătură absența contravenientului sau refuzul acestuia de a semna procesul-verbal.

Pentru a cuprinde toate cazurile posibile atunci, cînd cauza este examinată de către o altă autoritate decît agentul constator și pentru a nu limita la situațiile în care examinarea cauzei este în competența instanței de judecată, este binevenită substituirea, în alin. (9) al art. 443 a cuvintelor „de remitere a cauzei în instanța de judecată” prin cuvintele „de remitere a cauzei autorității competente să o soluționeze”.

În scopul explicitării procedurii de contestație a deciziei agentului constator în cauza contravențională, precum și avînd în vedere că, în conformitate cu actuala redacție a art. 448, este supus contestării procesul-verbal cu privire la contravenție și nu însăși decizia luată în cauza contravențională (or, în cazul în care autoritatea care constată contravenția și autoritatea care examinează fapta nu coincid, atunci decizia asupra cauzei nu este luată prin procesul-verbal cu privire la contravenție, ci printr-un act al autorității competente în acest sens.), proiectul propune relevarea art. 448 într-o nouă redacție prin care se propune realizarea celor menționate supra.

Un alt subiect ce necesită concretizare este prezența la ședința de judecată a agentului constator. Norma de la alin. (2) al art. 455 este considerată a fi discordantă cu principiul legalității și cu scopul legii contravenționale, care apără, împotriva contravențiilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orînduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, precum și întreaga ordine de drept. Astfel, problematică este prevederea conform căreia „neprezentarea agentului constator, legal citat, fără motive întemeiate și fără înștiințarea prealabilă a instanței duce la încetarea procesului contravențional, cu emiterea, după caz, a unei încheieri interlocutorii”. Cu toate acestea, în lista temeiurilor care duc la încetarea procesului contravențional, temeiuri reglementate expres în art. 441, absența nemotivată a agentului constator nu este indicată. Mai mult ca atît, încetarea procesului contravențional determină repunerea în drepturi a persoanei în privința căreia acesta a fost pornit, or nu este nici just vizavi de faptul săvîrșirii faptei contravenționale, și nici echitabil în raport cu victima infracțiunii, absolvirea persoanei vinovate de săvîrșirea unei contravenții de tragerea la răspunderea contravențională.

În situația în care agentul constator lipsește nemotivat de la ședința de judecată este rațional ca procesul contravențional să continue și să existe posibilitatea aplicării acestuia a amenzii judiciare. În

acest context a fost supusă modificării corespunzătoare prevederea de la art. 455 alin. (2).

Modificarea propusă la art. 456 alin. (3) vine să stabilească termenul în care poate fi depus recursul împotriva încheierii judecătorești emise în condițiile aceluiași alineat, precum și momentul din care acest termen începe să curgă.

Proiectul propune modificarea structurală a art. 457, astfel încât să se realizeze distingerea etapelor procesului judiciar. În acest mod se propune excluderea alineatelor (4)-(7) din articolul 457 și completarea codului cu articolul 457¹ – „Dezbaterile judiciare și ultimul cuvânt”, articol care reglementează modul de desfășurare a acestor două etape.

În vederea stabilirii unor concretizări, absența cărora creează situații lacunare și fac inaplicabilă legea contravențională sau a excluderii unor prevederi imperceptibile, proiectul propune modificarea corespunzătoare a articolelor 465, 467, 468, 475.

Este inexplicabilă soluția prevăzută la art. 473 alin. (1) din cod, în conformitate cu care, după examinarea recursului, instanța nu este în drept să pronunțe decizia prin care să admită recursul, să caseze hotărîrea și, prin rejudecare, să pronunțe o nouă hotărîre. Dat fiind că instanța de recurs este limitată cu competența respectivă, cu toate că este în condițiile ce-i permit să soluționeze cauza, prin dispunerea rejudecării cauzei în prima instanță, în mod evident se tergiversează examinarea cauzei și, respectiv, prin expirarea termenului de prescripție, persoana evită răspunderea contravențională, ceea ce este inadmisibil. Astfel, în vederea evitării acestor situații, proiectul propune completarea articolului cu prevederi prin care se acordă instanței dreptul de a lua una din următoarele soluții: dispunerea achitării persoanei sau încetarea procesului contravențional în cazurile prevăzute de prezentul cod (art. 441); rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărîri; dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de fond, dacă este necesară administrarea de probe suplimentare.

3. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului de lege nu presupune alocări financiare din contul mijloacelor bugetare.

4. Impactul proiectului

Proiectul legii va permite implementarea adecvată și calitativă a prevederilor legii contravenționale, ceea ce, în consecință, va contribui la realizarea scopurilor urmărite prin aplicarea răspunderii contravenționale.

5. Obiecțiile, recomandările și evaluările pe marginea proiectului înaintate de către instituțiile interesate și concluziile acestora

Proiectul respectiv a fost coordonat, deja, cu organele interesate. Totuși, avînd în vedere că unele modificări au fost efectuate de curînd, este necesară avizarea repetată a acestuia.

Ministru

Oleg EFRIM